

Seminář mezinárodněprávní argumentace

Ak. rok 2006/2007

Případ Západní Sahara

Situace: Počátek správy Západní Sahary Španělskem se datuje k roku 1884, kdy španělský král vyhlásil protektorát nad Rio de Oro. V této době bylo území Západní Sahary řídce zalidněno kočovnými kmeny, které více či méně pravidelně migrovaly po poušti. Od 80. let 19. století byla Západní Sahara spravována jako provincie Španělska. V roce 1963 OSN zahrnuje Západní Saharu na seznam nesamosprávných území a Valné shromáždění OSN vydalo v roce 1966 rezoluci, kterou vyzvalo Španělsko, aby přijalo nezbytná opatření k organizaci referenda o sebeurčení obyvatel Západní Sahary. V roce 1963 nejpočetnější skupina obyvatel Západní Sahary, tzv. Sahrawis, založila hnutí za nezávislost s účelem dosáhnout nezávislosti území mírovou cestou. Dne 17. června 1970 toto hnutí uspořádalo demonstraci za nezávislost, která byla tvrdě potlačena španělskou armádou. O tři roky později byla založena Polisarijská fronta (Polisario Front), aby bojovala za svobodu a nezávislost území.

Španělsko dalo najevo vůli implementovat rezoluci OSN až v roce 1974. Když si území Západní Sahary začalo nárokovat Maroko a Mauretánie, požádalo Valné shromáždění OSN Mezinárodní soudní dvůr (dále jen MSD) o posudek ve věci. Maroko se domáhalo, aby Západní Sahara byla uznána jako integrální součást jeho území. Své územní nároky založilo Maroko na tom, že před kolonizací Západní Sahary Španělskem existovaly právní pouta mezi Marockým sultanátem a některými kmeny žijícími na území Západní Sahary. V říjnu 1975 Mezinárodní soudní dvůr vynesl posudek ve věci Západní Sahary. Posudek se týkal právních otázek spojených s dekolonizací oblasti Západní Sahary bohaté na fosfát.

Mezinárodní soudní dvůr posoudil otázky Maroka takto:

1. na otázku, zda bylo území Západní Sahary v okamžiku kolonizace *terra nullius* odpověděl soud, že území obývané sociálně a politicky organizovanými kmeny reprezentovanými svými náčelníky (jako v případě Západní Sahary v okamžiku kolonizace) nebylo *terra nullius*. Navíc, v roce 1884, kdy byla zahájena kolonizace, španělský král ve svém Nařízení z 26. prosince prohlásil, že bere Západní Saharu pod svou ochranu na základě smluv uzavřených s náčelníky místních kmenů a neprohlásil Západní Saharu za *terra nullius* způsobitou k okupaci.
2. na otázku týkající se právního pouta mezi kmeny žijícími v oblasti západní Sahary a Marockým sultanátem se MSD vyjádřil, že určitá pouta existovala, nicméně ta byla

nedostačující k vytvoření pouta založeného na územní suverenitě mezi Marokem a Západní Saharou. MSD prohlásil, že nenašel takové vazby, které by mohly ovlivnit aplikaci rezoluce Valného shromáždění OSN 1514 týkající se dekolonizace území a především právo na sebeurčení obyvatelstva Západní Sahary. Maroko tedy nemá právo vykonávat suverenitu na území Západní Sahary.

Maroko i Mauretánie nerespektovaly posudek a začaly okupovat území Západní Sahary. Maroko vyslalo na území cca 300 tisíc svých občanů, kteří měli za úkol pod ochranou marockých ozbrojených sil vpadnout na území Západní Sahary a usadit se tam. Rada bezpečnosti OSN vydala neprodleně rezoluci č. 375, ve které požadovala stažení občanů Maroka a Mauretánie, tato výzva však nebyla respektována. Mauretánie se vzdala všech územních nároků v roce 1979. Maroko ovládá tři severní provincie Západní Sahary a jednu jižní, které se vzdala Mauretánie.

Polisarijská fronta bojovala s Marokem s přestávkami od roku 1975, od roku 1991 nedošlo k větším střetům. Situaci se snaží řešit jak OSN tak Organizace africké jednoty (OAU). Požadují především zastavení bojů, zahájení jednání a zorganizování řádného referenda o sebeurčení obyvatel Západní Sahary. Společný plán OSN a OAU je obsažen v rezolucích Rady bezpečnosti 658(690) a 690(1991), na základě kterých se zřídila Mise OSN pro referendum o Západní Sahaře (UN Mission for a Referendum on Western Sahara, MINURSO).

Referendum bylo nejprve plánováno na leden 1992, kvůli neshodám o seznamech voličů bylo odloženo. Důsledkem snahy Maroka blokovat referendum je Návrh rámcové dohody (tzv. Draft Framework Agreement, DFA), který je alternativním řešením k vyhlášení referenda. Obsahem je zhruba takové ujednání, že území bude po dobu pěti let od uzavření smlouvy nadále pod svrchovaností Maroka. Na konci tohoto období proběhne referendum o sebeurčení, v němž bude moci volit každý, kdo nepřetržitě pobývá na území Západní Sahary po dobu jednoho roku. To by umožnilo volit i marockým občanům. V současné době se tedy nabízejí tyto možnosti řešení konfliktu: (i) uspořádání referenda o sebeurčení; (ii) uzavření Rámcové dohody (tzn. integrace Západní Sahary jako marockého území); (iii) rozdělení území mezi dvě strany.

Otázky:

1. Do kterého období spadají první stopy práva na sebeurčení?
2. Ve kterých mezinárodních dokumentech je zakotveno?

3. Jaký je obsah, kdo je subjektem oprávněným, kdo povinným a o jaký typ závazku se jedná? Může být subjektem jednotlivec?
4. Jak byl obsah definován Mezinárodním soudním dvorem?
5. Náleží obyvatelům Západní Sahary právo na sebeurčení a jaká jsou práva a povinnosti států uplatňujících územní nároky?

Literatura:

1. MALENOVSKÝ, J.: *Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému*, 4. vyd., MU- Doplněk, Brno 2004
2. ČEPELKA, Č., ŠTURMA P.: *Mezinárodní právo veřejné*, Eurolex Bohemia, Praha, 2003
3. SEIDL-HOHENVELDERN, I.: *Mezinárodní právo veřejné*, Codex Bohemia, Praha 1999, 2. vydání, ASPI Publishing, Praha, 2001